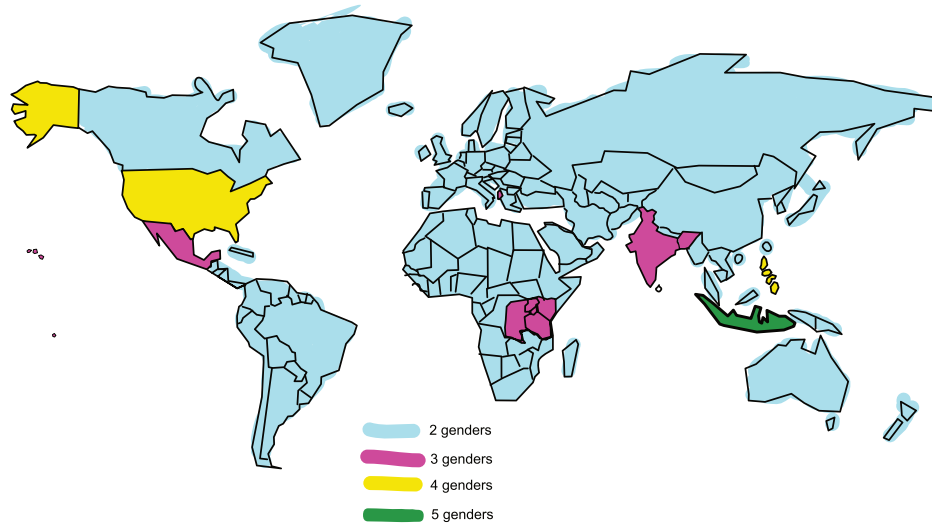

Module 10 Persoonlijke vrijheid

Drie genders:

- Samoa: man, vrouw en fa'afafine/fa'atane;
- Hawaiï/Tahiti: man, vrouw en mähü;
- India en Bangladesh: man, vrouw en hijra (ook wel: kinnar);
- Pakistan: man, vrouw en khawajasira;
- Swahili: man, vrouw en mashoga;
- Albanië: man, vrouw en burrneshë.

Vier genders:

- Dineh-indianen in de VS: vele termen, met als paraplueterm 'two-spirit';
- Filipijnen: man, vrouw, baklâ en lakin-on.

Vijf genders:

- Indonesië/Sulawesi: bugi: man, vrouw, calabai, calalai en bissu: vrouwelijke vrouw, mannelijke vrouw, vrouwelijke man en mannelijke man.

De vanzelfsprekendheid en de acceptatie van meerdere genders staat in veel volken onder druk. Het spreken over gender en over seksualiteit is heel divers. Veel vertalingen vallen uiteindelijk weer terug op man-vrouw, wat de andere genders niet geheel recht doet.

Het derde gender zou je 'ergens tussenin' kunnen noemen. Letterlijk betekent fa'afafine 'een man zoals een vrouw' en fa'atane 'een vrouw zoals een man'. Samoa, een eilandengroep in de Stille Oceaan, werd lange tijd bestuurd door vrouwen en fa'afafines. Door de oorspronkelijke bevolking wordt dit derde gender nog volop gewaardeerd.

In het Swahili wordt de term mashoga zowel gebruikt voor feminiene mannen als homoseksuelen en transvrouwen, soms feitelijk en soms ook als scheldwoord.

Burrneshë zijn vrouwen die als mannen leven. In het verleden gaf hun dit meer rechten en vrijheden; zij beloofden dan wel hun leven lang vrijgezel te blijven.

Een baklâ is iemand die bij de geboorte als jongen is benoemd, maar zich als vrouw uit. Een lakin-on is iemand die bij de geboorte als meisjes is benoemd, maar zich als man uit.

Calabai en calalai laten zich vertalen als alsof-man en alsof-vrouw. Ze hebben de geslachtskenmerken van een bepaalde sekse, maar nemen de maatschappelijke rol van de andere sekse aan. De bissu heeft externe geslachtskenmerken van de ene sekse, maar interne geslachtskenmerken van de andere sekse en functioneert vaak als priester.

Ook in andere culturen is bekend dat mensen met een derde, vierde of vijfde gender de rol hebben van geestelijke (bijvoorbeeld een sjamaan) of kunstenaar.